

7006

SZILICE

A JÉGKIRÁLY UNOKÁJA.

REGE

MAGYARHON ELŐKORÁBÓL


6 ÉNEKBEN.

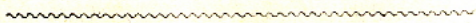
IRTA

LOÓSZ JÓSEF.

KIADJA

A KASSAI JÓTÉKONY NŐEGYLET.

 A jövedelem fele része a kassai szegények intézete javára fordittatik.



KASSAN,
NYOMATOTT WERFER KÁROLYNÁL.
1862.

Handwritten: KASSAI JÓTÉKONY NŐEGYLET
Printed: KASSAI JÓTÉKONY NŐEGYLET

HISTORICKÁ KNIZNICA
BETLIAR

Pr. č. 357

Párduczos Árpád mint hódítá meg e hont,
Melyben annyi népség, a hány megye, honolt:
Miként tartá féken a meghódolt népet;
Erről mutattak már mások számos képet.

A rettentő harcok hatalmas zenéje,
A szerelem dalát elnémitja végre, —
Kevés van, ki harcban szerelemre gondol,
S ki tagadná, hogy az a harcban is honol?

Tudom, hogy kedveltebb a hadrajzoló vers,
Melyben vad az élet, a lélek borús, nyers, —
De a szerelemnek édes zengő dala
Szintén kedvelt, mint a nemzet érző szava.

Férfiaknak a harc vad zenéje kedves,
A nő s leány gyengéd élvezetet keres.
Szerelem virága után a leány nyúl,
Hervadott emléken a bágyadt nő búsul.

Régi kornak homályos éjében
Idő keblén született a dal;
Bölcsőjében, nemzet emlékében,
Álmodott nagy, dicső dolgokkal.
Régi kornak regeszerü dalát
Ismétlé a harcos nemzedék,
Megtanulta tisztelni ősapját,
A ki honjavaért vérezék.
Régi kornak regeszerü dalát
Ismét eldalolni akarom,
Nehogy múltunk emlékvirágira
A feledés halavány angyala
Kiméletlen lábbal tiporjon.

Tudom, hogy kedveltebb a hadrajzoló vers,
Melyben vad az élet, a lélek borús, nyers, —
De a szerelemnek édes zengő dala
Szintén kedvelt, mint a nemzet érző szava.

Férfiaknak a harc vad zenéje kedves,
A nő s leány gyengéd élvezetet keres.
Szerelem virága után a leány nyúl,
Hervadt emléken a bágyadt nő búsul.

*

Régi kornak homályos éjében
Idő keblén született a dal;
Bölcsőjében, nemzet emlékében,
Álmodott nagy, dicső dolgokkal.
Régi kornak regeszerű dalát
Ismétlé a harcos nemzedék,
Megtanulta tisztelni ősapját,
A ki honjavaért vérezék.
Régi kornak regeszerű dalát
Ismét eldalolni akarom,
Nehogy múltunk emlékvirágira
A feledés halavány angyala
Kiméletlen lábbal tiporjon.

ELSŐ ÉNEK.

Megnyílt Etelének édes hazája,
Utat nyitott hozzá Árpád hős csatája.
Megszalaszták hadát a gyáva Gelának
Tuhutum vitézi, kik Nyirben vívának.

Elvesztette hadát, országát, kormányát
Büszke Méni Maróth, elvesztvén csatáját.
Szabolcs s Bors vitézi Kárpátok honában
Vívának s győzének rettentő csatában.

2.

Elvonult a harcok véres fergetege,
Kárpátok honából délfelé vezette
Kacagányos ősink hatalmas vezére,
Árpád, a magyarhad lelke, tüze, fénye.

Duna, Dráva, Száva partjain küzdének
A magyarhad élén a hős hét vezérek,
S mindenütt remegve futott a lakosság,
A merre csak termett a győző magyarság.

3.

S a széles hazában a magyarok népe
Testvér vértől párolgó útakon méne,
Elszélede a hon határit megjárván,
Táborjárást tartott Árpád fáradt hadán.

A szélek oly puszták! a félénk lakosság
Elbujdosott, magán hagyta ősi lakát.
S dárdát szurat Árpád, meddig a határ tart;
Hogy értse az ellen: Ne bántsad a magyart.

4.

Összejárták ősink kisdéd csapatokban
A hont, hol lehetne legalkalmatosban
Sátort ütni csergő patak közelében,
Hol a nyáj is legyen legelő bővében.

Nőket, gyermekeket kísérenek mások,
Helyt keresve, a hol legyen maradások;
A leskedő ellent fürkésző szemekkel
Fölkeresék s üzék győztes fegyverekkel.

5.

Tátra magas bércén csak küzd Bors hadával,
Mint villám csap ott le nagy buzogányával,
Húllt a tót seregbe a nyilak zápora —
Vér jegyzé meg, merre Bors hadának nyoma.

E nyom levezetett Tátra hegységéből,
Kivezetett Kárpát hegytömkelegéből,
Arra hol a Mátra simúl a lapályhoz,
Hol a Sajó siet a szőke Tiszához.

2.

Elvonult a harcok véres fergetege,
Kárpátok honából délfelé vezette
Kacagányos ősink hatalmas vezére,
Árpád, a magyarhad lelke, tüze, fénye.

Duna, Dráva, Száva partjain küzdének
A magyarhad élén a hős hét vezérek,
S mindenütt remegve futott a lakosság,
A merre csak termett a győző magyarság.

3.

S a széles hazában a magyarok népe
Testvér vértől párolgó útakon méne,
Elszélede a hon határit megjárván,
Táborjárást tartott Árpád fáradt hadán.

A szélek oly puszták! a félénk lakosság
Elbujdosott, magán hagyta ősi lakát.
S dárdát szurat Árpád, meddig a határ tart;
Hogy értse az ellen: Ne bántsad a magyart.

4.

Összejárták ősink kisded csapatokban
A hont, hol lehetne legalkalmasban
Sátort ütni csergő patak közelében,
Hol a nyáj is legyen legelő bővében.

Nőket, gyermekeket kísérenek mások,
Helyt keresve, a hol legyen maradások;
A leskedő ellent fürkésző szemekkel
Fölkeresék s üzék győztes fegyverekkel.

5.

Tátra magas bércén csak küzd Bors hadával,
Mint villám csap ott le nagy buzogányával,
Húlt a tót sereg a nyilak zápora —
Vér jegyzé meg, merre Bors hadának nyoma.

E nyom levezetett Tátra hegységéből,
Kivezetett Kárpát hegytömkelegéből,
Arra hol a Mátra simúl a lapályhoz,
Hol a Sajó siet a szöke Tiszához.

6.

Ott találjuk Borsot ősz vitézi között,
Közepett a táltost, ki hő imát küldött
A magyar egyetlen áldott istenéhez,
Hadúrhoz, a csaták nagy rendezőjéhez.

Magasan az égbe nyúlt az oltár lángja,
Fényes szikrát s sötét füstfelhőket hányva
S a tűz közepében a hadúrnak szentelt
Fehér paripa s a tulok hamvazott el.

7.

Messze zúg a Sajó, haragos habjában
Százszorozva csillog a nap sugarában,
Száz meg száz sugár lejt aranyos tűzében
A magyar seregek rezgő fegyverében.

Sajónak partjától a hegyek aljáig
A magyarok ékes sebes serge látszik
Félkörnek ivében áll, magába zárva
Borst, kit kísér számos öreg daliája.

8.

Lángoló sas szeme Borsnak a táltoson
Függött s a Hadúrnak szentelt áldozaton,
Jámbor hívő lelkét eltölté a jóslat,
Mit a táltos hirdet, s a mely szívébe hat.

Csöppenként szivárog az öröm keblébe,
Biztos remény kelvén a pap igéjére
Szívében, hogy e táj, mely vadon bozóttal
Teli, majdan díszelg jó magyar lakókkal.

9.

„Egy ifjú“, szól a böles táltos, szeme járván
A fehér paripa szívvérének nyomán,
„Egy ifjú, mentője számos halottaknak,
„Jóltevője, ura leszen e halmoknak.
„Nyájas intésére sátorok teremnek
„A hegy oldalán, s beljében a ligetnek,
„Csergő patak mentén a hadak urának
„Oltár áll szerinte ősmagyar szokásnak.

10.

Százsorozva adja a viszhangzó liget
 A seregtől mondott javalló igéket.
 Százsorozva zúg el a ködös hegyekre
 A sereg Árpádra s Borsra szólt „éljen“ e.
 Hatalmasan zúgott, s hullámzó morajjal
 Feloszlott a sereg, s az esti homálylál
 Ezer tábortűz kélt sistergő robajjal,
 Ezer tábortűz kélt sötét füstgomollyal. . . .

11.

S a tábortűzek közt fölszállt a homályba
 Rezgő csillagképen Bors tüzének lángja,
 Félhomályos fénye alig világítá
 Bors harcedzett arcát. Őt meg körülállá
 Véres harcban öszült számos daliája,
 Mint a magos tölgyet az erdőnek fája.
 S komoly szót váltának Árpád csatáiról
 A magyarnak régi- s most nyert hazájáról.

12.

Nem úgy ám a többi fiatal levente, —
 A komoly eseményt komolyan nem vette,
 Tréfaként fogadta a veszélyes dolgot
 Tréfaképen harcolt, s arról szintúgy szóllott.
 Kancsókokoccanásnál hangzott énekében
 A múlt harc folyása, s hős vitézi tettben
 Dagadó kebelével örömet találva
 Hallgatott s figyelt a dallónak szavára.

13.

„Ékes dalom zengjen nyájas körötökben,
 „Vaskarú leventék! lángló szemetekben
 „Engedjétek, hogyan olvassak figyelmet,
 „Múlt időkben járó buzdító emléket.
 „Halkan szállj a völgybe, békés éj homály!
 „Hass, hogy elnémuljon a napnak lármája,
 „Ossz nyugalmat, békét e völgy lakóinak,
 „Hogy mi se zavarja folytát dalaimnak. . . .

14.

„Merre oly robajjal, Borsnak bátor hada?
 „A hegyekbe miért rohansz gyors dalia?
 „Vészes köd borítja a bérc magas kúpját,
 „Kerüld Tátra kevéssé, de bátor lakóját! . . .
 „Nem hallgatnak azok, csak szágúldnak tova,
 „Nem egynek elfárad síkságon járt lova
 „S bár a keskeny ösvény folyam mellett vezet;
 „Csak csörög rohanva, minden veszélyt megvet.

15.

„S tűnik völgy, eltűnik a domboknak sora,
 „Sziklán nem kél többé fel a puszták pora.
 „Sziklás út vezet fel a Kárpát hegyekbe,
 „Kárpát hegyein a sötét rengetegbe.
 „Csörtető robajjal zúg a had sötétben,
 „Felveré zajával a néma vidékben
 „A rest baglyot és a farkas bösz csoportját.
 „S a hallgatag erdő többi vad lakóját.

16.

„Elmerült a nap és újra kelt az égre,
 „Bors hadának útja véget még sem ére,
 „Még is tévelyg a homályos rengetegben,
 „Rettentő haraggal száguld a sötétben.
 „Végre felmerül előtte a nap fénye . . .
 „Az erdő mélyéből lankadtan kiére,
 „S apró bokorfödte sziklák szembetűnek
 „Az éjjeli úttól elfáradt seregek.

17.

„Fürkészőleg néz le az elzárt sík térre
 „Bors, és sátort üttet a hegy tetejére.
 „Néma nyugalomra száll a hadvitéze,
 „A míg őrt áll érte a had ősz vezére.
 „Egy kiálló sziklán áll ez mord haraggal,
 „Néz a ködös völgybe, keble telve gonddal.
 „Faggató aggálylyal várja eltűnését
 „A sűrű ködnek, mely fedi a völgy térért.

18,

„Hozzá lép a táltos. Hófehér szakálla
 „Térdig érve csüng le sötét palástjára.
 „Aggodalmas gond ül elborúlt homlokán
 „Méla fájdalom rezg intve kérő szaván:
 — Bors! dicső vezérünk! Árpád méltó társa,
 — Hajts szavamra! vészes Tátra villámlása,
 — Hajts szavamra, kérlek! más felé vezessed
 — Ámbár fáradt, mégis harcra vágyó serged!

19.

— Vészt jövendöl lelkem, vészt jósolt az éjjel
 — Hajnalszárnyú Jóel, a kit testvérével
 — Ármány csalárdsága tartott az erdőben
 — Fogva, varázsláncon, ághoz kötözötte.
 — S a mint serged nyomán, gyors paripa hátán
 — Szágúldanék, ime! kucsmám arany rojtján
 — Megakad az ág és letörik a fáról
 — S rajtam marad, függve fővegem rojtvjáról.

20.

— Hadúr szent pálcáját forgatám kezemben
 — S az ág hajló végét érintém véletlen.
 — S a varázsnak láncá széllyelzúzva lehúllt,
 — Jóel s angyaltársa eként megszabadult.
 — Hátateljes szívvel simúlt keblemre,
 — S ajkáról e vészjós ige csergedeze:
 — Rezzgett csengő szava, a midőn szólt hozzám
 — Aggályos szomor vonúlt el tündéarcán.

21.

— „Szabadítóm! mentőm! látom hű szivedet,
 — „Mily szerető gonddal óvod vezéredet.
 — „S azért, minél hőbbben csüngesz rajta, annál
 — „Nagyobb aggály száll meg ama gondolatnál,
 — „Hogy Ármány, a sötély rút bőszi istensége
 — „Bors élete ellen vészes sorsot mére.
 — „Menj siess hozzá, s szólj: vészes Tátra népe
 — „Hatalmas s gonosz, bár fiatal vezére.

22.

- „Tátra kis népének elbizott vezére
- „Bátor Bors vezérnek vészes ellensége!
- „Kerülje hát Tátra tekervényes útját,
- „Mert óh, hidd el! hidd el! szomort hozhat az rád.
- „Rád és seregedre, szomort s veszedelmet,
- „Mert a fővezérrel a sereg is veszhet . . .
- „Ezt intésül — s Hadúr védje élted fényét;
- „Mert megmentéd néki legkedvesb vendégét.

23.

- Szólt és eltűnt. Fáradt lovam újra éledt,
- De nem találhata szemem soká téged.
- Az erdő homálya fátyol volt előttem,
- A mely zárta utam. Mert a nagy erdőben
- Felbomlasztá Ármány a seregnek rendjét
- Hogy ne mondhassam meg az angyal intését.
- De most megtalállak, s nagy Hadúrra kérlek
- Ne fuss ellenébe Tátra fegyverének! . . .

24.

- „Végezé a táltos. Szólt Bors haragjában:“
- „Hol van ellen, kinek engedék útjában,
- „Kitől félve, anyám karjaiba búttam,
- „Vagy kitértem, hogyha hozzá vitt el útam?
- „Látd!“ szólt, s megpendité vérben ázott kardját,
- „S nézd!“ — és meg-megrázá mázsás buzogányát,
- „A kinek árnyékot ez mutat fejére,
- „Nem szoritja anyját az többé keblére.

25.

- „S én? Bors! én remegjek? Tátra ormát fussam?
- „S mért? halált mert int? s mert gyermek állja utam?
- „Én? ki e seregnek vagyok hadvezére,
- „Óvakodjam lépni e kis nép telkére?
- „Nem! Hadúrra mondom, ősz fejem eléggé
- „Forgott már a harcban, hol több veszély éré,
- „Gyermek nem vagyok már, vakmerőn hogy ejtsem
- „Bizonyos romlásba magam s bátor sergem!

26.

„Erre az ősz táltos lecsüggeszté fejét,
 „Ismét aggodalmas bú tölté el keblét,
 „S szótlán támaszkodék egy szikla darabra,
 „Úgy tekinté búsan Borsra s a kis hadra.
 „Bors meg felemelte homlokát, szemében
 „Büszke megvetéssel nézte a vidéket.
 „A darabos sziklán restül mászó ködöt,
 „Várt, és várt, hogy látná, keblében mit fődött.

27.

„Rögtön, mintha órjás fúvott volna, épen
 „Felrepült a köd a száraz hegyi réten,
 „Csavarogva, zúgva küzdött a szelekkel,
 „S felmerült a völgy egy zúgó hadsereggel.
 „Elborúlt egy percre, de csak is egy percre
 „Borsnak arca, a mint nézett a seregbe,
 „Azonnal megjelent homlokán az öröm,
 „A közelgő harcon való kedves öröm.

28.

„Összejárta halkán a nyugvó serget
 „Felkölté azt csendben, s kezdé hozni rendet.
 „Parittyás vitézit erre arra küldé,
 „Maga nyilasival az előörst képezé.
 „S mintha kék felhőtlen égen fényes nappal,
 „Rögtön felbukik a fergeteg robajjal,
 „A magyarság rögtön így rohant előre,
 „Fegyveréhez kap a tót s Dobor vezére.

29.

„Viszhangozva harsog a kürt a vidékben,
 „Szélvészként a két had összecsap dühében.
 „Döng a pajzs, a csörtető vasak szíszegnek,
 „Peng a húr, sivitva nyilfelhők lebegnek,
 „A vivók zajából Borsnak jeligeje
 „Messzezajlik s elhat Ármánynak fülébe.
 „Felriad álmából s meg-megrázza fejét,
 „A mint látja győzni Borsnak bátor sergét.

30.

„Ködpalástot emel nedves két vállára,
 „Villámkoszorút fon borús homlokára
 „S dühben zúgva szálldong a vívók fölébe,
 „Vizárt borít Borsnak hátráló sergébe.
 „Bors csak egyedül van a vívók körében,
 „Mint egy orosz lány vi ingerült dühében,
 „Suhogó buzgánya döngve hull egy tótra,
 „S ismét zúg és ismét döngve hull egy tótra.

31.

„Ott közeleg Dobor, a kis király gyorsan,
 „Mint kevély turulfi jár a hadsorokban.
 „S megpillantja Borsot egymagán hagyatva,
 „Egyet int kezével a tót harcfiakra.
 „S mintha Nimród serge járna itt ugatva
 „A puszták királyát félve, közbe fogva,
 „Zárva tartják, miglen jó a sik vadásza
 „Bors között a tótság ép így hadarásza . . .

32.

„De nem pihent restül Borsnak ádáz karja,
 „Mintha mérges ártány üldözőit marja,
 „Ugy zuhant üvöltve, erre arra vágván,
 „Bors szilaj kezében a mázsás buzogány.
 „Erre arra vág Bors haragos kedvében,
 „Fáradtságra nem is gondol elméjében.
 „Egyszerre csak azon veszi észre magát,
 „Hogy bizony már alig-alig bírja karát.

33.

„S akkor csak, midőn pihent kissé csatája,
 „A néma vitéznek akkor nyílt meg szája:
 — „Gyermek hadvezére aljas szolganépnek!
 — „Mért nem jösz elébe te a más vezérnek?
 — „Ellankadni véled előbb az én erőm,
 — „Mintsem tehozzádig érend a fegyverem?
 — „Csalatkozol, mert vagy te jösz hozzám vinni,
 — „Vagy én jövök s majd fog édes anyád ríni.

34.

„Megdöbbsent e szóra Dobor mégis kissé,
 „De mihamar megint lett tavaszkedvüvé,
 „S egyet intett egy csak mostan jött hadának,
 „Hogy újítsák meg játékát a csatának.
 „S újra csendült meg a harckürt rivallása,
 „Ujra Borsnak mázsás buzgánysuhogása,
 „Bors buzogányának új zuhogására
 „Száznál több szolgának haláljajgatása.

35.

„S láttátok az erdő szent homályos útján
 „Mint áll meg a csörgő forrás gyepes kútján
 „A kétszer tiz ágat hordozó him szarvas,
 „Kit üzőbe vett egy farka dühös farkas.
 „Ha a farkasoknak vérszomjas csordája
 „Utját minden minden oldalról elállja,
 „Mint bocsatja alá kétségbeesten fejét,
 „S mint döfi ugrásban meg a farkas vezért?

36.

„Akként termett künn Bors a csorda köréből,
 „S futott Dobor felé egész erejéből.
 „Sietnie kellett, Dobor katonája
 „Prédavesztett tigrisként szaladt utána.
 „Siettiben, nem is néz maga elébe . . .
 „Dobor kopjájának hegye ér fejébe.
 „A mint látta az, hogy szabad az orosz lány,
 „Futott pajzsot, kopját messze-messze hányván.

37.

„S futott a szorosig, s futna még tovább is,
 „De utána zúgott nagy haraggal Bors is.
 „Körben megforgatta buzogánya végét,
 „Ugy simogató meg Dobor hátgerincét.
 „Nagyot botlott Dobor, futva róna sziklán
 „Sok vért köpött, a mint megérezte hátán
 „Bors mondott szavának bebizonyítását,
 „Azaz buzgányának hatalmas sujtását.

38.

„Már előbb hallotta a tót hadak zaját
 „Háta megett Bors s hát, csak folytatta útját,
 „S elvesztvén buzgányát, megakart fordulni
 „A hatalmas terhű buzgány után nyúlni.
 „De még Dobor le se hullott a sziklára
 „Bors még meg sem állott, meg se fordult hátra,
 „Már is hallotta a tótok jajos zaját
 „S a győző magyarok diadalmi dalát.

39.

„Megfordult, meglátta a tót futó sergét,
 „A hegyen a magyar villámló fegyverét,
 „Látta és megbánta, hogy magától veté
 „Mázsás buzogányát futó Dobor felé.
 „Körül néz és felkap egy letört faágat,
 „S avval üzi sorba a tót katonákat.
 „Zúgó menydörgés közt sístergő villámként
 „Fütyült Bors kezében az ág, játszi botként.

40.

„S zúgott a csatázás késő délutánig,
 „Akkor aztán a kürt messze-messze hangzik,
 „S összegyül a had és Bors körül sereglik,
 „A meg nem holt tótság végre most menekszik.
 „Bors meg felkelt és a sorokat megjárta,
 „Hiányzó vitézit hiven megszámlálta.
 „Azután megjárta a csatának térét
 „Kereste és temette elesett vitézét.

41.

„S csak midőn már mindent mindent rendbe hozott,
 „A terhes munkától végre megnyugodott,
 „Leült egy sziklára fejét tenyerébe
 „Hajtá, s szeme tévedt a kelő estébe.
 „Egyszerre csak érzi, meleg jár a kezén,
 „Megemlékszik végre, hogy seb van a fején,
 „Előbb elfeledte, nem is volt ideje,
 „Oszt' meg a sebet a kucsma el is fedte.

42.

„Haragudott, mert nem mehetett utána
 „Merre előbb vala gondolatjárása.
 „Azon tépelődött, ki megállította
 „A futó magyart, és ki vezette vissza?
 „Erre arra gondolt. Igaz mi sem vala,
 „Mese volt neki az ősz táltos angyala,
 „A ki, míg a magyar verte a tót hadát,
 „Cseleivel messze csalogatta Ármányt.

43.

„Mert nem tudta, hogy míg záport hozott Ármány,
 „Addig fölszállt Jóel viharfelhő hátán,
 „S napsugarat fogván kisdéd tenyerébe,
 „Jól irányzva hajtá Ármány felhőjébe.
 „Hogy mig Ármány futott zúgva haragjában,
 Jóel visszahozá Borsnak alakjában,
 „A magyart — s hogy a mig a had itten győzött
 „Jóel csintalanul futott Ármány előtt.

44.

„Fölkelt Bors, sietve felkiáltja sergét
 „Újra elfeledte még-még vérző sebét.
 „Felszökött lovára, s zúg be a hegyekbe,
 „Mint villám utána zúg haragos serge.“
 Elnémúlt a dalnok, végre járt a kupa,
 A göncöl szekere is magosra juta,
 A figyelő daliák némán elszéledtek
 S a tátrai küzdött harcról emlékeztek.

MÁSODIK ÉNEK.

1.

Éj vagyon. Sötétség száll az est helyébe,
Új csillagzat kél a már levő körébe,
A hány csillagnak az égen kél sugára,
Annyi tábortűznek hal el végső lángja.

S a sötétség keblén néma csend szülemlik,
Onnan csak, hol halkán a Sajó előmlik,
Néha néha kél mint egy-egy bús sohajtás
Lassú morájában egy súgó habzúgás.

2.

S csakúgyan úgy van e, vagy csak képzetemnek
 Csalfa játéka, hogy tört hangok lebegnek
 A távolibb dombok egyik völgyöléből,
 Hordva a homályba az éj langy szelétől?
 Füstgomoly piroslik ott alatt, úgy rémlik,
 Három sugár tölgy egy tűz lángjában fénylik.
 A tűz távolabb van, daliák körüle,
 Kering a fakanna, bor ömlik belőle.

3.

A három sugár tölgy között darab szikla,
 Mellette áll némán, magán egy dalia.
 Nyest kacagány ömlik, kézfej ing válláról,
 Sötét hajfürt tolul medve kalpagából.
 Szeme mereven szúr a tüzláng kúpjába,
 Füle nem hall, lelke jár a túlvilágba.
 Mint a sziklán elvész a tengernek árja,
 Akként elvész nála társi hahotája.

4.

Szeme most nem látja a vig leventéket,
 Nem látja a köztök mulató vendéget.
 Nem kacag fel annak törpe alakzatján
 Se nem púpos hátán, bíboros kék arcán.
 Fél szemével pislog ez a leventékre,
 Meséket mond, miket még az e vidékre
 Érkezett leventék sohse hallottanak
 A merre csak jártak hosszában útjoknak.

5.

A milyennek látod most, búskomoly mindég,
 Tüzes harcos élet csak sas szemében ég.
 Nyelve néma, de szól helyette buzgánya,
 Véres csorbás élű aranyos csákánya.
 Első hallja a harcúrtnek ujongását,
 Első veri, zúzza az ellenek vasát,
 S utolsó ha koppan, csörren a fakanna
 Utolsó hol zendül társi vigodalma.

6.

Sziklává vált keblét meg nem háborítá
Bajtársának fürtit hölgy ha simogató;
Kecses nő ha csókkal üdvözlé harctársát,
Nem érzé éledni keble vágyódását.

Mint páncélról roppant le a hölgy mosolya
Szivéről, ajkán nem égett leány csókja.
Kelemér nevén nem szólítá egy lány sem
Ösmeretes volt ő „bús dalia“ neven.

7.

Mért nem melegíté a szerelem szivét?
Mért nem vidámitá öröm beteg lelkét?
A szüz lány mért várta hasztalanúl csókját?
Mért kerülte búsan társi áldomását?

Az ős Scythiában ez új honból távol
Kelemér először látott napvilágot.
Egy ős táltos ajki akkor ilykép szóltak
A deli anyának és a hallgatóknak.

8.

„Kelemér élte nek csirája keltében
„Vala Hadúr épen vig derült kedvében.
„S gondola egy éltet dicsfénykoszorúztat
„S fényes diadallal vívott háborúkat.
„S gondolt bátor hősi tettek hosszú sorát,
„Miket a csirázó ember életnek ad,
„S örömtlángló szeme azt hirdeté: boldog
„Kinek fejlődé élte nek valóm mostan ragyog.

9.

„S hallá Ármány e szót, adáz mord haraggal
„Bátya ellen zördül, ily mérges szavakkal:
„Legyen a mint mondád, nem változtathatom,
„A hadak sorában rettentő hatalom, —
„Legyen a gyermeknek, s akkor boldog legyen,
„De ne hogyha béke honol szép földeden,
„Ne ha az ifjúban egy emésztő vagy kél,
„Ne ha tőle a nő szerelmes csókot kér.

10.

„Mondom ne legyen, és ne legyen mindaddig,
 „Míglen messze földön, hol a nap hanyatlik,
 „Égő napsugár közt jégziklák körében
 „Meg nem lát egy nőt az álom tükörében.
 „S a míg azon nőt, a kit nem apa nemzett,
 „Kin halandó szem epedve nem merengett,
 „Fel nem találja és karjaiba zárja,
 „A szerelem üdvét hasztalanul várja.“

11.

„Fölkiált Hadúr, és nagy haragra lobban,
 „A futó Ármányt nyilával üzi nyomban,
 „S eltűnt Ármány. Hadúr bús haraggal megáll,
 „Mit tegyen Ármány változhatlan szavánál.“
 Eddig szólt a táltos. Eddig Kelemérnek
 Vala tudomása. De, hogy hol lennének
 Távol nyugathonban a jeges oszlopok,
 Melyekben az égető napsugár ragyog,

12.

S hol legyen a nő, a kit nem apa nemzett,
 Kin halandó szem epedve nem merengett,
 A kinek csókjára derüljön jövője,
 Annyit nem tudott a gyermek bús szülője.
 Annyit nem olvasott a galambösz táltos
 A jövő tükrében. S Kelemért magános
 Komor gondjai se vezethették arra,
 Hol található a földöntúli ara.

13.

S e gond vitte őt a harcok rohamába,
 A vést osztó nyilak sűrű záporába.
 Oda hol az ellen vad dühös vezére
 Tigrisként rohant, rontott ellenfelére.
 Az övedzte szívét hideg páncélokba,
 Ha belépett néha vigadó sorokba
 Az homályosítá szüzön függő szemét,
 Ki meg nem nyerhette a levante kedvét.

14.

Távol nyugat honban? így szóla magában,
 Hány országot jártam már meg e határban?
 Égő napsugár közt hordozám acélom.
 Jéghideg oszlopként fogadám babérom.
 S célhoz nem juték! szólt s fejét megsóválta
 Mint, kin megfogamzott az istenség átka.
 S elhagyá a sziklát. Társi közé lépett
 S ledült a hús gyepre estnyugalom végett. . . .

15.

„Páratlan rút szörnye ezen szép hazának!
 Szóla Káldor vitéz a púpos csodának,
 „Mérhetlen kannája a bűvös mesének,
 „Hallgass most szavára egy derék vitéznek.
 „Szóltál már vidéktek távolabb tájáról,
 „Harcias népéről, élete módjáról,
 „S mig kannánk nedvével ápolgatád magad
 „Érdekkal kísérek vitézink szavadat.

16.

„Szólj azonban, miért kerülöd vidéked?
 „Mért a közelnyúló zordon hegyiséget?
 „Tán hófedett kúpja nyelved elfagyasztá?
 „S a jeget a kanna tüze nem olvasztná?
 Borzasztó örömláng szikrázik szemében
 A törpének, a mint Káldor beszédében
 A kíváncsiságnak növekvő szikráját
 Észrevette, — s ilyen szókra nyitá ajkát:

17.

„Kérdezed, levante! a zordon hegységet
 „Miért kerülöm szómban? miért e vidéket?
 „Nem fagyasztá nyelvem ama hegynek hava,
 „Hogy ne mondná hirét ajkamnak szava.
 „Tudom, roszt gyanura gyulad harcossal elméd,
 „Ottan rejtve véled fajod ellenségét,
 „Veled vad csatákra készül e táj népe,
 „S azért nem szól róla ajkam beszéde.

18.

„Nem úgy! ezen népség nem az én barátom.
 „Mért segítném dolgát, ki vesztét nem bánom?
 „Idegen határon láttam napvilágot,
 „Ide jövőn, szívem nem talált barátot.
 „Fegyvered levente nem kimélé élet,
 „Lefegyverzé serged e vidéknek népét,
 „Nincs ki rejtekében bős csatát készítsen,
 „Itt már a magyarnak ellensége nincsen.

19.

„Titeket kimélve, fiatal leventék!
 „A közel vidékről egy szót sem emliték,
 „Mert ott a szerelem kint készít azoknak,
 „Kik vakmerő észszel titkába hatolnak.
 „Számos ifju vitéz lelte ott halálát
 „Vigyázatlan kedvben üzve a hegy vadát.
 „Ösmeretlen, titkos még Kárpát e hegye,
 „Kincsén nem merengett még halandó szeme.“

20.

— Mi a? — felriad most Kelemér levente,
 — Halandó szemét még kire nem emelte?
 — Szólj! — liheg a vágytól elragadott vitéz,
 S lángoló szemével harctársi közé néz.
 Visszalépnek ők a szenvedélyes szóra,
 Megdöbbenve néznek majd a haragvóra,
 Majd a rögtön néma idegen törpére,
 Kinek félelemből eltűnt arcavére.

21.

— „Ki sem szól?!“ mond végre Kelemér levente,
 S szemét fájdalommal az égre emelte,
 Mintha onnan várna egyhet fájdalomnak, —
 S ismét rabja lett előbbeni bújának.
 Ismét lehevert a puha gyep fűvére,
 Többé nem figyelt a törpe beszédére.
 Ez már nem találva félelemre okot,
 Bő szavával ismét derült kedvet hozott.

22.

Ne nehezteljetek fiatal vitézek!

Szólt, és az ifjakra vigyorogva nézett.

„Ne nehezteljetek, egy új mesét mondok,

„Borzova hegyénél történnek e dolgok.

„Számos ifjú vitéz járt a hegy körében,

„Üzve vadakat, miket talált bővében.

„Útra nem figyelvén irányát vesztette

„Végre elfáradva a fűbe pihent le.

23.

„Eltűnt a vad, s vele az ifjúnak vágya;

„Vadvidékben kedves lenne laktanyája,

„Vagy egy vendégszerető kisdéd kunyhója,

„Mely őt a vadállat ellen bizton ójja.

„S im! ott a hegy tulsó oldalán lobog fel

„Egy kisdéd tűz lángja, kék, halovány fénnel,

„Siet a levente, miglen a nap leszáll

„A távol hegyeknek ködkoronájánál.

24.

„Majd az apró sűrű bozót útját állja,

„A levente rontva kardot suhint rája.

„Majd egy szikla nyúlik tömören előtte,

„Zergeként megmássza vagy elmegy mögötte.

„Majd egy szilaj patak hasít egy mély árkot,

„A levente rajta bátran általhágott.

„Majd — de szerte néz és — eltűnt a tűz lángja,

„Melynek halvány fényét követte irányja.

25.

„S egy ideig tévedt az apró erdőben,

„A nap is lenyugvék, és a messziségben

„Csend, oly aggodalmas csend kélt a vidéken,

„Milyen lehet talán a halál termében.

„S ime! kelet táján ismét láng lobog fel,

„Egy éji tűz lángja kék halovány fénnel.

„S a láng fénye nő, és elterjed az égre

„Könnyű ezüst fátyolt borít a vidékre.

26.

„Elbűvölve megáll leventénk útjában,
 „Szeme kéjjel jár a vidék pompájában.
 „S eddig új érzelmek rezgnek kebelében,
 „A mint feltűnik a hold bűvös fényében.
 „S ajka imát rebeg, szive gyorsan dobog,
 „Szemében a lelkes hévnek lángja lobog,
 „Földre hull — tántorgva borúl a sziklára,
 „Oldalánál tátong egy mély örvény szája.

27.

„S ismét felriad s fejét előre hajtva
 „Figyel egy a mélyből zengő bűvös dalra.
 „Arca egy vonása se mozdúl meg addig,
 „Míg a bájos dalnak vége el nem hangzik.
 „S akkor dühös hévvel rohan le a mélynek,
 „A merre a dalnak bájangi jövének.
 „S meghajlik a bokor, támot ad a szikla,
 „Leventénk sérültlen a mélységbe juta.

28.

„Hirtelen megáll, és elragadó kéjjel,
 „Az ismételt dalnak sóhajába vész el,
 „Gyenge sóhaja az egy búsult kebelnek,
 „Kit magányos útján hit s remény vezetnek.
 „Sóhaj, mely epedő heves imába vesz,
 „Reményt lát, hogy majd már kínjának vége lesz,
 „Reményt lát, mert közelg a várva várt mentő,
 „Kinek erejétől függ egy új jövőendő.

29.

„S térdre hull a vitéz, ajka imát rebeg,
 „Buzditón susognak rá az esti szelek,
 „Felfogadva a dal bájoló viszhangját,
 „Az éjnek dalolják a bús kebel baját.
 „Titkos szót rebegnek a bús daliának,
 „Fürtét simogatják borus homlokának,
 „Lelkét elragadják az egek ívébe,
 „Viszik a nem látott dalló közelébe.

30.

„A keleti égnek piruló ivében
 „Ismét kélt a nap új ragyogó fényében.
 „Aranyos sugára a falombját fúrja,
 „A hegyeknek borús felhős ködét túrja.
 „Úzi nyugalmából a madársereget,
 „Langy szellővel verve a friss falevelet;
 „A lekonyúlt fűszált ismét feltámasztja;
 „A virágok mézes kelyhét látogatja.

31.

„Lassanként elvész a nap piros zománca,
 „Veszti bűvös fényét a hegyeknek láncza.
 „Mindig rövidebbek a reggeli árnyak,
 „A sugarak minél magasabbról járnak.
 „S fénybe borúl végre Borzova mély völgye,
 „Borzas lombját rázza egy-két törpe tölgye.
 „Élesen visit fel a hegy fagyos szele,
 „Rohan a barlanghoz, s durván ordít bele.

32.

„Felriad álmából az alvó lenvente,
 „Zavarodva kérdi önmagát: Mi lelte?
 „Mikép jutott oda? s meg-megrázza magát
 „Érzi a lég hideg átjáró huzamát.
 „Feje ég és keble lázas hévben dobog,
 „A mit lát, neki oly megfoghatlan dolog! . . .
 „Egyszerre emléke feltünteti a dalt,
 „Mit az álom hölgye oly szép kérve szavalt.

33

„S emlékszik álmában látott tündérére,
 „Vágyó szerelemben felbuzog szívvére,
 „Szaggató fájdalom dúlja töri keblét,
 „Kétségbesve, hogy nem bírhatja kedvesét.
 „S ismét járja szerte a sötét erdőket,
 „Fájdalmát enyhíteni vágyva, s a mezőket, . . .
 „Órült kínja hajtja a vad természetbe, . . .
 „S eddig mindegyik kínos halálát lelte.

34.

„Mert az álom írja, bármennyire várta,
 „Fáradott pilláit többé soh'se zárta.
 „S mihamar eltűntek az ifjúság éki,
 „Levén az epesztő kinnak martaléki.
 „Azért, hős leventék! hallgattam a hegyről,
 „Megóvni akartam azon szerelemtől
 „Borsnak daliáit. Szólok szivetekhez!
 „Ne közeledjete az átkos hegyekhez!“

35.

Szólt a törpe s gúnyos éles hahotával
 Távozott a körből. Átható szavával
 Gyakran költé még a táj nyugvó viszhangját,
 Mint éjjel a vércse visitja rémdalát.
 Egy ideig némán ültek a leventék,
 Egymást kételkedő vizsga szemmel nézték,
 Meglátszott rajtok a hit a komoly arcban,
 Vagy a kétes gyanu kandi mosolyukban.

36.

„Mese! mese csak!“ szól Kadosa levente,
 „Mese, miben körünk vidám kedvét lelte,
 „Mit a törpének dús elméje alkota.
 „Hogy jutalma legyen kancsónk tüzes bora!“
 „Aligha!“ szólt Zádor, egy más jó dalia,
 „Csel az, és a törpe ügyes haramia;
 „Jó kardomra merném, nincs rém a hegységben,
 „Egy két család lesz ott biztos menedékben.“

37.

Igy meg amúgy szóltak. Ármányosnak mondták
 Némelyek a törpét, s elfelejték szóját.
 Csak kevesen hittek, s babonás borzalmat
 Érezvén, remegve kerestek nyugalmat.
 Különböző kedvvel hajoltak helyökre,
 Várván a hüs álmat, mely jöjjön szemökre,
 S lassanként megszűntek a társas vig tréfák,
 S csak a szellő szárnya verte Sajó habját. . . .

HARMADIK ÉNEK.

1.

Kelemér is ledült bélelt nyeregére
Karját takarólag hajtotta szemére,
S várta a vendéget, kiben éjjelente
Fáradt teste lelke nyugodalmát lelte.

De ez éjjel nem szólt be e vendég nála,
Nem borítá leplét fáradt pillájára, —
A hol gondolatok ébren járnak kelnek,
Ott az álmok tanyát hiába keresnek.

2.

Torzképek lebegtek Kelemér fejében;
 Majd a törpét látta csodás rongymezeiben,
 A fakanna bora mint ömlik beléje,
 Hogy annál folyékonyabb legyen meséje.
 Majd úgy rémlett mintha a szellő hulláma
 Ismételve mondaná e szókat utána;
 „Ösmeretlen végkép még Kárpát e hegye
 „Kincsén nem merengett még halandó szeme.

3.

S ajka ismételte a titkos ígéket,
 Képzete festett apró szellemkéket,
 Milyenek lehettek azon kis mesében,
 Melynek vége hangzott még hősünk fülében.
 „Borzova hegyében?“ lelke tépelődik,
 „Zeng a dal az eltévedt ifjú sziveig?
 „S a dalló az ifjú kinzó lángostora,
 „A ki után vágyva elfogy életkora? . . .

4.

„S a dalló — a dalló? a nem apa nemzett?
 „Kin halandó szem epedve nem merengett? . . .
 „E hölgy lenne tán, kit jégsziklák körében
 „Látnom kell egy játszi álom tükörében? . . .
 Kérdé önmagától, s felszökött helyéből,
 „Fel kell őt keresnem!“ — hangzott kebeléből —
 „Dalán elmerengek a hegy tündérének,
 „Bár a rövid üdvnek díja e rossz élet! . . .

5.

S indult. Tartott arra, hol a hegynek lába,
 Csendes hullámokban veszett a lapályba.
 Elhagyta az alvók békés nyugvó körét,
 Indult felkeresni új, szebb, jobb jövőjét.
 Mint egy nehéz lepel feküdt a vidéken
 A köd, egy csillag sem tündökölt az égen,
 Csend volt. Csak Kelemér nyila íve csörgött
 A mint gyors léptekkel az erdő felé jött:

6.

Épen akkor pirúlt az ég szélső íve,
 Egyes napsugár szállt a völgy felhőire,
 A reggeli szellők álmokból ébredtek,
 S lenge szárnyaikon útjoknak eredtek.
 Kelemér is megállt, s egyszer visszanezett,
 Arra, hol nyugvának a magyar vitézek,
 Oszt' meg megmarkolá aranyos csákányát
 S felzörgé léptével az erdő magányát. . . .

7.

Borzova hegyének egy szomszéd ágában
 Egy kis völgyet láthatsz reggi nyugalmában.
 Lombkoronás cserék védve koszorúzzák,
 Ne hogy a zord szelek nyugalmát zavarják.
 Itt ott egy tört sziklán kúsz föl a folyondár,
 Amott apró kavicsos egy kis patak jár,
 Habjai locsolják a hajlott füvecskét,
 Játszva hintázzák a lehullott levelkét.

8.

Apró hegyvirág borítja a gyepet,
 Melyen emberláb még nyomot nem felejtett,
 Csak szellemek jártak e kis tündér völgyben,
 Ők lejtettek táncot vidám nyájas körben. . . .
 Ott hol a völgy széle felfelé törekszik,
 Egy nagy cser lábánál darab szikla fekszik.
 Dús és pompás a cser lombos koronája,
 Ingathatlan mint a föld, a csernek fája.

9.

A sziklába lépcsők vannak kifaragva,
 Egyenkint lágy mohhal s virággal kirakva,
 Fent egy tündér nyugszik szerelmes álmában
 Öltözete csillog a kelő sugárban.
 S jönnek egymásután a völgy tündérei,
 Jöttökre megnyílnak a virág kelyhei,
 Illatár borúl el a völgy kis ölében.
 Vonzó zene hangzik távolabb körében.

10.

S a mint nő és nő a zene dallamárja
 A kis tündérvilág kedvetáncát járja.
 Majd egymást ölelve ellebeg a gyepen,
 Majd egymást kerülve, üzve tova reppen.
 Majd az ágra felkap, s a zenére hallgat,
 Majd meg leillan s a patakesába szalad,
 A hullamba rejti csiklandós kis lábát,
 S ismét kiszalad és folytatja játékát.

11.

A bokrok árnyában suttogó párocskák —
 Mások meg lant mellett kedvöket dalolják . . .
 Hábortalan csendes a szellem hazája,
 Míg az önös emberkéz nem nyúl utána.
 Egyszerre csak mintha villám csapott volna,
 Eltűnt a gondatlan tündérek csoportja, . . .
 Itt-ott látszott még egy eltűnő lepelke,
 Mit a futó tündér az ágon felejte.

12.

S csend lett . . . Csak a patak cseveg enyelegve,
 Restül némán folyni nem engedi kedve,
 Jobbra balra téved sietős vizárja,
 Nehogy szilaj folytát ember gátja zárja.
 Csillogva lejt rajta a napnak sugára,
 Közbe sötét árnyat vet a lomb reája,
 Nagyot bólínt néha ez borzas fejével,
 A midőn a hajnal verdesi szelével.

13.

S délfelé, hol a lomb sűrű koronája
 A völgyet egy tömött védfallal elzárja,
 Rendes csapás alatt recseg a fa ága,
 Útat ront magának az ember csákánya.
 S húll a lomb. Itt-ott már áthat a napsugár,
 A csákány kérlelhetlenül rombolva jár.
 S ime! Bús Kelémér behat a kis völgybe,
 Szeme bámúlva néz a viruló zöldbe.

14.

Kelemér azt útja jó jelének hitte,
 Hogy a sors őt ezen tündérvölgybe vitte,
 Eddig csak sötét göröngyös úton járt,
 Néha néha látott csak egy-egy napsúgárt.
 Égő szomját oltani, a patakhoz lépett, . . .
 A patak ijedten keres menedéket,
 Csörgve tolja habját. — Lehajol Kelemér
 Felfogja a habot az öblített tenyér.

15.

Haragos a patak, zavaros a habja,
 Kelemér alakját torzítva mutatja,
 Egykedvűen nézi képét ez magában,
 Ki tudja mit forgat most gondolatjában.
 Ott áll a pataknál, karját egybe fonta,
 Kalpagját fejről kissé félre tolta.
 Nyugalom tükrödzik napbarnított arcán,
 S a mi ritka — gyenge mosoly lebeg ajkán.

16.

Láttad már az eget komor felhős napon,
 Hogyha megszakad, s egy sugár jön át titkon;
 A keskeny nyíláson mily gyorsan vonul át
 A felhő, s mint fojtja el a nap sugarát?
 Akként szállt a bú is Kelemér arcára,
 S eltűnt ajakáról a mosoly sugára,
 Valami gondolat lehetett üzője,
 Talán: — hogy útjában nincsen vezetője!

17.

Megfordúl, s ijedten néz maga elébe,
 A tegnapi törpe ősz tűnik szemébe.
 Vigyorogva közelg az a leventéhez,
 Lotyogva ütődik ruhája testéhez.
 Közel jövén megáll szembe Kelemérrel,
 Csúnya karikat hány vérekes szemével.
 Egy két fogat mutat, a mint ajkát nyitja,
 Az elnémult vitézt ilyképen szólítja.

18.

„Szegény, szegény ifjú szivemből sajnállak,
 „Hogy élted utolsó ösvényén talállak.
 „Nem hallád intéseim? nem vevéd szivedhez?
 „Mért jövel magadban e sötét hegyekhez?
 Mintegy álmot hagyva felsóhajt a vitéz,
 Borzadva a púpos gúnyos arcába néz,
 Félig elfordúl és — menne az erdőbe,
 De eszébe jut, hogy nincsen vezetője.

19.

— Hogy lehet az? — szól — hogy ezen tündérvölgyb
 — Az ördög is nyomúl, avagy csak küldöttje?
 — Szólj, mint jövel ide? De ne! hajts szavamra,
 — Add a borzovai utakat tudtomra.
 — Borzova barlangja lesz utamnak vége,
 — Azért sietős legyen ajkad beszéde,
 — Hogy mielőtt a nap nyugalomra térne,
 — Ott legyen figyelni a bűvös zenére.

20.

„A mint akarod,“ mond az ősz kárörömmel,
 S ritka ügyességgel a sziklára szökell,
 „Jer utánam, siess! de ha utad bánod,
 „Most maradj itt, mert majd nem lesz választásod.“
 — Megyek, megyek öreg — rebeg a levente,
 S az ösvényt a sziklán csakhamar meglelte,
 S a szikláról le a mély erdőbe lépnek,
 A hol már eltűnik nyoma az ösvénynek.

21.

Ezek alig hagyák el a tündérvölgyet,
 Köröskörül ismét régi néma csend lett.
 S egymásután előjöttek a tündérek,
 S távol megszólalt a bűvös bájos ének.
 De a dal már nem volt oly kedvre derítő,
 A kedv se volt többé pajkos tette intő
 Szomorúan néztek a régi helyekre,
 Melyeket el kelle hagyniok örökre.

22.

A cserfa lábánál búsan ül a tündér,
Kis keze a kúszált fűszálak közé ér,
Léhlével akarja ringatni a bimbót,
Könyvével üdíteni a már-már hervadót!

Hajh! de hasztalan a szemek sűrű könye!
Elveszett a virág szeplőtlen öltönye.
Tövét összetiprá az embernek lába,
El kell romlania, vesznie, hiába!

23.

S a tündérnek könnye a magasban felszáll,
Terjed s nagyobbodik a nap sugarinál,
És magába szívja a nap sugarait,
Hogy sötétbe rejtse a völgy bánatait.

S a tündér sóhaja bús zengésbe megy át,
Haragvó viszhangot ébreszt a völgyön át
S a tündér szemének szende pillantása
Lesz a sötét égnek tüzes villámlása.

24.

A békés tündérnek langyos lehellete
Lesz a zivatarnak vad romboló szele,
Recsegve letörik a cserfának ága,
Pezsgve habbá lesz a patak habocskája.
Elreped a szikla, ketté válva széthúll,
A vihar a völgynek rontott ékiben dül,
S még egy robbanás — s ismét régi csend lett
Csendes könnyet sír a felhő a völgy felett. . . .

25.

A homályos erdő járatlan ösvényén
Két alak jár, némán, tovább ügyekezvén,
Görnyedett az egyik, liheg a kebele,
Ősz hajszálát tépi a regg hűvös szele.

A másik meg ifjú, erőteljes, büszke,
Hiába szaggatja arcbőrét a tüske.
Az öreg nézi szeme merev lángja,
Csak utána! ő a többit nem is bánja.

26.

S megszakad az erdő, sziklán fut az ösvény,
 Borzasztóan tátong mellette az örvény,
 Korog lenn a mélyben a mérges zuhatag,
 Haragva sivít a világtalan patak.

Közelg már a hegycsúcs, mélyben elvész a völgy
 Kedvetlenül guggol itt fenn az erős tölgy,
 Kiveszett a fűszál, itt ott a sziklába
 Elbújt a sárga moh, dideregve, fázva.

27.

Lomhán járta meg a nap az egek ivét,
 Már is fáradtan a földre hajtja fejét,
 Még egyszer körülnéz, s aztán szemét húnnya,
 Örökké egyetlen dolgát már megúnta.

S mig egyrészt halványúl a biboros égbolt,
 Keletről feltűnik a bánatos félhold
 Ezüst leplet borít a nyugvó vidékre,
 Mint egy bús szerető elhalt szép hölgyére.

28.

Kelemér társával a hegy csúcsára ére, —
 De ott megállt s vadúl nézett a törpére.

„Ne légy nyugtalan“ szolt ez „már közel vagyunk
 „Egy két lépést még, és — ihol! itt maradunk.“

„Itt“? — szolt a levente, s egygyel tovább lépett,
 S megállt mint, ki lépés közben kövé dermedt.
 Szót se szolt — csak keble habozott fel s alá,
 S visszalépve szemét kezébe takará.

29.

Kelemér lábánál komor hallgatásban
 Egy mély katlan nyílik rejtve félhomályban.
 Óriási sziklák büszke oszlopszatát,
 S egy-két fonnyadt tölgynek száraz bokrozatát.

A lejárás halál az emberi lábnak,
 Úgy látszik, hogy itt csak baglyok éjszakáznak,
 A fürkésző szem a mélybe nem is láthat,
 Csak a képzelet csal elő torz csodákat.

30.

Kelemér ezt látta, ott állt a mély szélén,
Szemét eltakarta, szédüléstől félvén,
Jobbja akaratlan a sziklát ölelte —
A törpe ezt látva örömét nem fedte.

„Itt vagyunk“ szólt „ott lenn a katlan aljában
„Ott zeng a dal lelket rázó pompájában,
„Ha akarod, vitéz! egy út visz a mélybe,
„Jer és elvezetlek annak közelébe.“

31.

Kelemér hallgatott. Ajkait lezárta
A vad természetnek nagyszerű játéka.
Nyugodtabban nézett le a titkos mélybe
Némi habozás szállt lázas kebelébe.

Fájdalmasan zokog az apró tölgy lombja,
Búsan visszhangozza a szikláknak romja.
Remegve ing egy két tápot vesztett gyökér...
Elkábúlva nézi mindezt bús Kelemér.

32.

Ekkor panaszos dal kél a mély öléből,
Kedvesen ringatva az estnek szelétől.
Bús dallama reményt, vágyat, vigaszt jelent
A félénk kebelbe bátorságot teremt.

Hősünk alig hallá a tündérnek dalát,
Hévvvel ragadta meg a törpének karját,
S csak egyet ohajtva arra vonszolgatta,
Merre az ősz elébb az utat mutatta.

33.

Egy helyen keskeny rést nyit a sziklapárkány,
Az ősz mondá: erre járt egyszer a villám.
„Vigyázva járj itten Kelemér levante!
Kit háború nem öl, de megöl szerelme.“

S megfordúl s eltűnik. Csak egy gúnyos kacaj,
Hallatszik s utána távol zengő moraj;
Hősünk ezt nem hallá, vágya elragadta,
Rohant le, hová őt a bájos dal csalta.

NEGYEDIK ÉNEK.

1.

Mély katlan ölében sziklaomladványban
Egy dús lombú tölgy áll, vad, dacos magányban,
Körülte mint félénk irigy vetélytársak
Piszkos színű, hitvány folyondárok másznak.
A tölgy áll magában, dacos fejét rázza,
Haragszik, hogy lombján nem ül kis madárka,
Kinek szép dalára figyelne a lyánka,
A kit napsugártól óvna hűvös árnya.

2.

A kis madár dala oly édes, oly boldog;
 Hallatára a szív dús örömtől dobog.
 A kis madár dala oly nyugodt oly mesés;
 Tőle a fájdalom, a bú, a kín elvész . . .
 Feledést önt a szív sajtó sebeire,
 Ébreszti a jövő szép reményeire;
 Varázserejével elfedi a valót —
 Eget mutat érte, oly édest, oly csalót . . .

3.

Igy álmodott a tölgy, s elszenderült lombja,
 Ámde fölriadt a völgy éber viharja,
 S mély álmából kelve átnyargal a völgyön,
 Mérgesen tépkedve száll a zavart tölgyön.
 „Ejh! te gyöngye lelkü, hűtlen hitvány pára!
 „Igy figyelsz uradnak parancsló szavára;
 „Kötelességedről így megfeledekezve,
 „Üres álmokban él lelked vakult szeme?”

4.

„Nézd az elbűcsúzoló napnak végsugára
 „Mily kíváncsin bámúl a barlang torkára.
 „S te feledeled híven karoddal megvédeni,
 „A hova a légnak is tilos belépni? . . .
 „Ébredj szolgáló lélek, mert lombod lerántom,
 „Hogy keserved nem fog elmúlni az álmon!
 „Ébredj! lombod rezgjen, rémítse a lelket,
 „A mely bús epedve itt keres szerelmet.

5.

Felébred a tölgy és dacos fejét rázza,
 Haragszik, hogy elszállt boldogító álma,
 Átkozza a vihart, átkozza a létet,
 S rontó tüzet óhajt, mely hamuvá éget.
 „Ébren csak nyugtalan remegő kín társam,
 „El van tiltva tünő boldogító álmam!”
 Zokog fájdalmasan a tölgy rezgő lombja,
 Búsan viszhangozza a sziklának romja.

6.

A lomb eltakarja a barlangnak torkát,
Eltakarja annak jeges oszlopzatát,
Melyen a búcsúzó napnak végsugára
Könnyet csalt ki széllyelnézvén utoljára.

A tölgynek lábánál megáll bús Kelemér,
Keble istenétől üdvöt vagy romlást kér.
Szeme lecsukódott, keze arcát fedi,
Szive vágygyal s édes reményekkel teli.

7.

A tölgynek lombjából jóakaró szózat
Susog óvatosan intő feddő szókat:
„Fuss fiatal vitéz! ez a kín hazája,
„Itt csak nagyobb kint lel szíved forró vágya.“
A sziklarom némán visszatérésre int:
„A halál hazája ez, mely nem rejt csak kint.“
Hideg szellő durván így beszél hozzája,
„Takarodj! itt nem él az öröm virága.“

8.

Kelemér nem hallá az intő szavakat,
Lelke látogatott jobb, szebb világokat,
Égő napsugár közt jégsziklák körében
Gyönyörködött hölgye édes szerelmében.
És elhalaványult a biboros égbólt,
Bűvös fényben ragyog a bánatos félhold,
Ezüst leplet borít a nyugalmas völgyre
Mint egy bús szerető az elhalt szép hölgyre.

9.

S ekkor panaszos dal kél a völgy öléből,
Kedvesen ringatva az estnek szelétől,
Oly édesen zengő volt a dallam árja,
Hogy mellette elhalt a szív kinja, vágya.
A dallamár reményt, vágyat, vigaszt jelent,
Habozó kebelbe bátorságot teremt . . .
Kelemér felriad, hallgat, s térdre hullva
Csak a dalnak él, a dalban szenved újra.

10.

Fájdalmasan rezg a tölgynek lombozatj.
 Szelidül a vihar, többé nem zaklatja,
 Édes szelíd ének bűvölte el őket,
 A dalban feledték el gyűlöletüket.

Távolból zeng a dal, csöndes a levelke,
 Álomba szenderült a vihar bösz lelke.
 Csend lett, csak Kelemér lelke telt meg kinnal,
 Küzdött lelke a szív örült vágyaival.

11.

Hűvös harmat borúlt a katlan ölébe,
 Felhő kapaszkodott a kopár tetőre
 Feltárult a felhő jéghideg kebele,
 Csillogó hópelyhek hullnak ki belőle.

S a felhőből lépcső nyúlt le a katlanba,
 Remegő ősz alak szállt le halkán rajta,
 Remegő ősz alak, fényes jégszakállal,
 Görcsös támaszbottal hófehér ruhával.

12.

Lement. Hallgatta az édes bús dalokat,
 Merengő lélekkel hallgatta azokat.
 Lelke visszajárt a régenmúlt időkbe, . . .
 Oly szép volt a múlt — mért veszett el örökre?
 Elzendült a dallam, megrázkódott az ősz,
 Szeme feléledett, homloka lett redős.
 Hol van a völgy öre — a haragos vihar? . . .
 Elfáradt a dühben. Kinyugodni akart.

13.

Lángoló harag kél az ősznek szemében,
 Szidja a rejtekben alvó szélt, hevében.
 Szidja a nagy tölgyet, a barlangnak örét,
 Fel és alá járva nem mérsékli dühét.
 Egyszerre elhallgat. Kelemért meglátta,
 Ki a barlang előtt köszoborként áll;
 Hogy idegent látott az ür közelében,
 Kínos félelmet kezd érezni szivében.

14.

„Meg kell rontanom őt!“ gondolá magában,
 Jégszakálát tépi büszült fájdalmában,
 Halkült rezzenése ébreszti a tölgyet,
 Langyos fuvalomra, a haragos szelet.

S Kelemér fáradtan dül a tölgy lábához,
 Rá a hűvös szellő édes mély álmodhoz,
 Szeme lecsukódik, lehellelte nyugodt, . . .
 Az ősz elégtelen eltávozik legott. . . .

15.

Mosolyogva ébredt keleten a hajnal,
 A törpe Kelemért ébreszti nagy zajjal,
 „Ébredj deli vitéz! ébredj álmaidból,
 „Álmodban sok elvész élted napjaiból.“
 Fölretten a vitéz, szeme vadul tekint,
 „Ki az, ki zavarja üdvöm szép perceit?“
 S ismét eltévedve álma képeiben,
 „Ő az!“ susog ajka, kéjes érzetiben.

16.

„Ő az?“ kacag az ősz, mondák azt már mások,
 „Kiket már előtted kínoztak ily álmok,
 „Ő az?“ mondja gúnynyal „kit nem apa nemzett,
 „Kin halandó szem epedve nem merengett.
 „S mit ök ohajtottak, te is azt ohajtod?!
 „S nem nyugoszol a mig szerelmét nem bírod?
 „Rajta! ha már ennyit szóltál, beszélj tovább!“
 Biztatja, simítva bozontos szakállát.

17.

— Ő az! — sohajt emez — kit nem apa nemzett,
 — Kin halandó szem epedve nem merengett,
 — A kit látnom kellett álmod tükrében,
 — Hogy szívem élhessen szerelem üdvében.
 — Igen! birnom kell őt, felfogom keresni,
 — Jég és napsugár közt felfogom őt lelteni. —
 Szólt és felkelt. — De hol? mely tájon keressem?
 Kérdé magát, s fejét lehajtá csüggedten.

18.

„Itt!“ vigyorog az ősz, s a barlangra mutat,
 „Ha akarod, majd megmutatom az utat,
 „De előbb még tudd meg, ki ez ür tündére,
 „S buzgó segélyemnek mi legyen jó bére.“
 — S lenne oly hatalmad? — kérdi a levente,
 Kétkedő szemét a törpén elfelejtve.
 „Van!“ szólt ez s alakja nőtt és nagyobbodott,
 Óriás termete a felhőkig hatott

19.

„Van!“ szólt az óriás — „a nevem Baradla,
 „Parancsomnak enged a szellem hatalma,
 „Nem titok előttem a természet titka,
 „Szemem előtt elvész a titok kárpitja.
 „Szeretlek. Vágyadnak valót adni tudok,
 „Napsugár közt jeget teremteni tudok.
 „Ösmerem a pompás jégbarlang tündérét,
 „Tőled függ élvezni édes dús szerelmét.

20.

Nem szólt a levente, nyelve néma maradt,
 De kebelében száz meg száz érzelem fakadt.
 S rend és eszme nélkül zajgott szívében észben,
 Égő szikraképen rezegett szemében.
 S megérté Baradla a szem néma titkát,
 Biztos kézzel fogja a vitéz derekát,
 És egy kelő szélvész üstökébe kapva
 Elszállt, Kelemért is magával ragadva.

21.

Láttad már a forró fényes nyári napon
 A gyíkok játékát poros köves úton?
 A gyík szereti a nap ragyogó fényét,
 S kerüli a vihar kiméletlen szelét.
 S ilyenkor beszökik a hegy hasadékba,
 S nyugton várja meddig tart a szél játéka.
 S ha a vihar megszűnt haragosan zúgni,
 Előjön és ismét kezd a porba túrni.

22.

De néha a vihar nagyon is haragos,
A menekvő után a zugba is kapdos,
Mélyebbre szorúl az ártatlan kis állat,
Keres hegybarlangba nyíló sötét ágat.

S félénk siettiben megmegáll pihenni,
Megáll gyanús neszre élesen figyelni.
S ismét odább siet, s végre félre vonúl,
A homályos barlang csodáira bámúl.

23.

Alvilági rémek kövé merevülve,
Némelyek fennállva, mások félredülve,
Fáradt vállakon fáradtlanul tartják
A homályos barlang nedves boltozatját.

Barna falairól sűrű cseppek hullnak,
Az alapra esve csörgedezve zúgnak,
Látatlanul folynak a mély sötétségbe,
Elvesznek a szomjas hegyek belsejébe.

24.

A barlang közepén kissé emelt helyen
Egy ábrándos lyánka köre dülve pihen;
Fátyol a ruhája, virág a pártája —
A bú és a keserv összes társasága.

Könnyező szemekkel néz a sötétségbe,
A regg, a dél, az est nem hat le a mélybe,
A köszívű rémek elzárják az utat,
A könny nem indítja Baradlát az urat.

25.

Az óriás bűvész ura ezen helynek,
Ime! ő s Kelemér a barlangba lépnek.
Ismét törpévé lön a bűvész alakja,
Vendégét pokoli örömmel fogadja.

A lányhoz vezet s egy köre mutatva,
„Ide ülj vitéz!” szól, a földre guggolva.
Az elrémült leánykát szeme leláncolja,
Menekülne szegény! de nincs akaratja.

26.

„Ide vezettelek Kelemér levante!“

Szól a törpe, szemét a leányra vetve,

„Ez a leány tudja azt a bájos mesét,

„Mihozta idáig szíved szerelmesét.

„**Rege** az ábrándos bús leánynak neve,

„Dalának jutalma a részvétnek könnye.

„Ha szerelmes szíved adhat ily jutalmat,

„Figyelj!“ S a lány ajka bájos dalra fakad:

Nagy hatalmú vala egykor

Szil, a jégország királya,

Jéghegyen állt, tündökölve

Ezer termű palotája.

Tündöklő palotájának

Egyik hósín teremében

Magas trónon ül a király

Szende jósággal szemében.

Lábainál ül szép Szili

A jégkirály kedves lánya,

Országának éke, dísze,

Magának örömvilága.

„Jégországnak nagy királya!

„Jobban őrizzed leányod,

„Mert ha unokát nyersz tőle,

„Elveszted szép királyságod.

Szép Szili a király lánya

Jéghegy bástyázata között

Ragyogó hó palotában

Magában búsán időzött.

Kijárt hó palotájából

A kis jégvirágos kertbe,

Ápolta a virágokat

Mikben bús örömét lelte.

Jégvirágos kert közepén

Édes illatot terjesztve

Egy jégrózsa virágzott

Szili ezt nagyon kedvelte.

Ezt ápolta, ezt csókolta
Szíve édes szerelmében,
Ezt ölelte szerelmének
Végtelen kéjérzetében.

„Hej Szil, jégország királya!
„Elvesztetted országodat,
„Mért nem őriztetted jobban
„Szilit kedves leányodat.“

Jégvirágok közt ül Szili,
Eltűnt kedves jégrózsája —
Keblen nyugszik mosolyogva
Szilice, Szil unokája.

Zúgva közelg a jégkirály,
Nagy a jégkirály haragja,
A mosolygó szép kisedet
Jó anyjától elragadja.

S megnyílik a földkebele
Szili le — a mélybe zuhan —
Jó volt Szil a szeretetben,
De kegyetlen a haragban!

S a gyermeket tova vitte,
Jeges palotába zárta,
Hozzá soha sem nyomúlhat
A tündöklő nap sugára.

27.

Könnyezve végezte a leányka dalát,
Dalában az ősz is elfeledte magát.
De arcán nem látszott a részvét sugára,
Úgy látszott, egy nagy bünt kivallott magára.
Kelemérre bámúlt bágyadt szemeivel
Karját megragadta száraz kezeivel,
S eltűnt az öntudat kínos mardosása,
Pokoli káröröm s gúny fészkelte ajkára.

28.

S mint a mérges kigyó játszik prédájával,
Midön körülfogja bűvös hatalmával,
Fejét jobbra balra lengeti s szemével
A remegő állat kínaira figyel,

Akként fonta a vén törpe is hálóját,
Tudta Kelemérnek kiirthatlan vágyát.
Lassan eregeti a mérget szívébe,
Égő vágyat rejtven tiszta szerelmébe.

29.

„Szép volt Szili“ szolt ő „Szilnek kedves leánya,
„De ezerszer szebb ám Szilice ő nála,
„Ha Szili volt az est ábrándos homálya,
„Szilice volt hajnal rózsás mosolygása.

„A ki szép Szilicét mosolyogni látná,
„Jóel boldogságát, egét nem kívánná,
„Csak azt az egy eget imádná epedve,
„Mit ad Szilicének tündéri szerelme.

30.

„Sokan ohajták már a tündér szerelmét,
„A kinek álmokban bámúlták szépségét,
„S az álom szivökben örök tüzet gyújtott,
„Izgatott lelköktől elvett minden nyugtot.
„Némelyek megértven hatalmam nagyságát,
„Felkeresték ama jégbarlangnak torkát,
„A mely előtt te is deli, hős Kelemér
„Egy egész holnapot álomban töltöttél.

31.

„Ezek segélyemmel a mélybe jutottak,
„Hanem nem sietven jégzobrokká fagytak.
„Még mielőtt látták a daloló tündért,
„A kihez halandó szem még eddig nem ért.
„Szegény, szegény ifjú! szivemből sajnállak,
„Hogy intésim nálad sikert nem találtak.
„Térj vissza s kerüld e veszélyes hegyeket!“
Szolt a vén. Jól tudta, hogy késő — nem lehet! . . .

ÖTÖDIK ÉNEK.

Kelemér ezeket hallván, feltekintett,
Az ősz gúnyos arca vigyázatra intett.
De a tündér dala oly édes, oly hívó,
S a remélt szerelem is oly boldogító.

Fölkelt a levente, s a törpéhez lépett,
„Az árt, szólt — az árt, mondd, legyen bár egy élet
„Kivánd bár véretem, kivánd életemet,
„Szívem csak egy percre élvezzen szerelmet!“

2.

— Csendesen, — szólt az ősz titkolt örömében,
 — Egészen sem véred, sem élted nem kérem;
 — Nehány rövid évet csak adj életedből
 — Hajfürtidből egy szált s egy cseppet véredből.
 — Bűvész vagyok s nagy a bűvészi hatalom,
 — De életet adni, ahhoz gyöngé karom.
 — Élted néhány éve hosszítsa éltedet,
 — Érte felajánlom hű segedelmemet.

3.

Kelemér levante percig sem habozott,
 Szótlán teljesíté a hallott parancsot.
 Hajfürtiből egy szált, véreből egy cseppet
 Adott az öregnek, mit ez mohón elvett.
 Baradla a hajszálat a földbe temette,
 Titkos bűvös szókat mormogott felette,
 A hajszálra önté az ifjúnak vérét,
 Vad dallal kísérte bűvös mesterségét.

4.

Rege sirni kezdett, s Kelemérre börtült,
 Kelemérnek erős szive keble szorúlt,
 Mintha a bűvészet éltét, vérét szívná,
 Szívét keblét édes fájdalom hasítá.
 Kelemér levante földre szegzi szemét,
 Kereste a helyet, hová haját, vérét
 S vele életének egy részét temette.
 Az ősz . . . Imhol! ép most ott guggol mellette.

5.

Azon helyen a föld kezd égni, sajogni,
 Apró kék lángokat látsz tűnni, ragyogni,
 S egy kis idő múlva megnyugoszik a föld,
 Belőle növény kél rötpelyhes hamvas zöld.
 A növény ágozik, terjed s bokrosodik
 Hamvas zöld lombzatja dúsan széllyelomlik,
 S a lombzat között piros bimbó virúl,
 Piros virág helyén apró hogyó pirúl.

6.

- Nézd — vigyorg a púpos, ezen piros bogók
- Éltesd vérét szívták, de azért üdvhozók,
- Utat nyitnak neked a barlang torkába,
- Melynek mélyében él szerelmed bálványa.
- Az út bele sima, fényes jeges lemez,
- A ki rá mer lépni, mentség nélkül elvesz,
- De ha ezen bogó az úton legurúl.
- Rögtön a jégútból gránitlépcső nyomúl.

7.

- S lehaladván hatszáz gránit lépcsőfokon,
- Átjutsz számos termen, számos jégcsarnokon,
- S végre szép tündéred tereméig érsz el,
- Hol a bájos dalló ezüst trónon székel.
- Vigyázz! érzékidet féken tartsd, sietve
- Használd az időt, a tündéret fogd öledbe,
- Künn légy, mielőtt egy rövid óra elmúl,
- Később a lépcsőre mászhatlan jég borúl.

8.

- S benn maradván, elvész éltesd fonála,
- Jégvárta borúl tested minden tagjára ;
- Jégszoborra fagysz, mint számosan előtted,
- Elfelejtven égő vágyokban élteket.
- De a bogyóval is takarékos légy ám !
- El ne tékozzol a bűvészet játékán,
- Minden bogyó elvesz egy hót életedből,
- S vesztett életeddel az én élted megnől.

9.

- Ime most már tudod segélyemnek árát,
- Tudod tetted hasznát, és lehető kárát.
- Hogy ha vágyad való, és az alku megáll,
- Törd le a kis fácskát az első hajtásnál. —
- Még a sötét ürben a szó el sem hangzott,
- A heves levante a bokorhoz hajlott,
- Válasz helyett fogta aranyos csákányát,
- S tövénél levágta a gyümölcsös fácskát.

10.

Örömeben az ősz tombolt, ujongatott,
 Rege fájdalmában sirva elhallgatott.
 Rémes hahotától megrendült a barlang,
 Kábitón viszhangzott mer pokoli hang.
 Kelemér hevében kipirúlt arcokkal
 Ott állt, az ősz torkon fogá vasmarokkal:
 „Én megtevém mondá, a mi teendőm volt,
 „Siess! kezében van már a követelt zsold.

11.

S az ősz teste ismét nőtt és nagyobbodott,
 Termete elérte majd a boltozatot.
 Szónélkül a vitézt derekánál kapta,
 S szélvész szárnyán büzhödt barlangját elhagyta.
 Egy ideig zúgott még a tágas barlang,
 Azután elnémult a vad pokoli hang,
 Csend lett, csak szép Rege zokogott magában,
 Vigaszát kereste méla bús dalában:

Boldogtalan tündérleány
 Zokog hideg palotában,
 Atyja átka zárta oda,
 Soká eped már magában.
 „Átkozott légy! szólt az öreg,
 „Hideg zord legyen börtönöd,
 „Zúgó tölgyfa dühös vihar
 „Legyen könnyörtelen öröd.

„Örök élted itten múljon,
 „Legyen minden körödben holt,
 „Mig el nem jön szabadítód,
 A ki soha nőt nem csókolt.“
 Zokog a szép tündérleány
 Néma hideg palotában,
 Epedve várja mentőjét,
 Hívja méla bús dalában.

Deli ifjú meghallotta
 A tündérnek bájos dalát,
 Szerelemre gyúlt kebele,
 Kereste a bájos arát.
 Deli ifjú! ékes vitéz!
 Ne halgasd a bájéneket,
 Üdvöt nem hoz az szivednek,
 Kinnal tölti el életedet.

Kerüld a hideg barlangot,
 Kerüld csalékony búdalát;
 Mert ha nőcsók érte ajkad,
 Jégszoborra változol át,
 És elveszett életedet
 A vén bűvész bitorolja,
 Állok barát és csábító,
 De nem segítőd Baradla.

12.

Hallgatag volt a völgy, hol Szilice lakott,
 Nem zúgott a vihar; a tölgy nem rezegett,
 Az óriás sziklák büszke oszlopszatán
 A nyugvó nap véres sugára lebegett.
 Egy felől halványult a biboros égbolt,
 Keletről felébredt a bús merengő hold.
 Kétes rajzú árnyak lejtettek sötéten
 A titkos homályba burkolt vad vidéken.

13.

S ismét kél az édes dal a völgy ölében,
 Kedvesen ringatva az estnek szelétől
 S rá zokogva zeng a tölgy ábrándos lombja,
 Bús viszhangot ad a sziklának vad romja.
 S a hangjáték nő, és a vihar fölébred
 A sziklarom hasadt üreibe téved
 S ordit haragjában, lombot sziklát tépdel
 A felszált felhőbe kapkodik kezével.

14.

És a felszállt felhőt üstökénél rázza,
Az nagy fájdalmában karjait kitarja,
Átfogja a szélvést, villámmal fenyíti
Saját fájdalmait könnyekkel enyhíti

El gyöngül a szélvész, segély után
Ime nyugotról egy új zivatar sívít,
Közélg... Nyeregében ül a vén Baradla,
Sötét köpenyébe Kelemért takarta.

15.

Lenn a völgyben megáll a tomboló vad néma,
És a bűvös barlang torkához elérvén
Leszáll bús Kelemér. Felkacag Baradla
A szerelmes vitézt ott magára hagyja.

S szélvész szárnyán felszáll a sötét felhőbe,
Ez ijedten siet szabadulni tőle
S villám s zúgó vihar egymást átölelve,
Elvész a homályos esti szürkületbe.

16.

Felvidül a vidék, kiderül az égbolt,
Ezer csillagok közt mosolyg a teljes hold,
S az ezüst hold rezgő sugártengerében
Csillog a nedves lomb megnyugodva szépen.

S megszólal a barlang rejtelmes éneke,
A dallam oly édes, oly gyönyörrel tele,
Hívja a daliát, várva várt mentőjét,
A kit életében nő csókja még nem ért.

17.

Kelemér meghallá a tündérnek dalát,
Nem habozott, elment fellelni az arát,
Azt a bájos leányt kit nem apa nemzett,
Kin halandó szem epedve nem merengett.

A kis bűvös fácskát tartá balkezében.
Egy bogyót szakított, s gyönyörérzetében
Nem hallá a dalt, mely távol, távol zengett,
S mint egy álom, nem zavarta meg a csendet.

Deli ifju meghallotta
 A tündérnek bájos dalát,
 Szerelemre gyúlt kebele,
 Kereste a bájos arát.

Deli ifjú! ékes vitéz!
 Ne halgasd a bájéneket!
 Üdvöt nem hoz az szivednek,
 Kínnal tölti el éltedet.

Kerüld a hideg barlangot,
 Kerüld csalékony bűdalát,
 Mert ha nőcsók érte ajkad,
 Jégszoborrá változol át.

* * *

18.

Kelemér az első bogyót elereszté,
 Legurult, s a jeget szeltében repeszté,
 S a jég alól tömör gránit lépcső nyomúl.
 — Baradla nem álnok! nem beszélt csalárdúl.
 Most a másik bogyó legurúl a jégre,
 Egy második lépcső ugrik ki helyébe,
 Harmadik, negyedik, Kelemér csak szórta,
 Mig nem három számra fogyott meg bogyója.

19.

S ekkor hatszáz gránit lépcső volt a mélybe,
 Kelemér e csodát nem sokáig nézte.
 Vágya tova vontá, vágya elragadta,
 Le a mélybe rohant — vár a kedves ara.
 Végig haladt számos kristály folyosókon,
 Dísztermeken s fényes jégsikátorokon.
 Finom illat szállt a bűvös légkörökben,
 Az illat oly gazdag kábitó gyönyörben.

20.

Kelemér levente, erős legyen lelked,
A kábitó illat ne ártson meg neked,
Meg ne állj, ne élvezd az elmúló mérget,
Édesb üdv és gyönyör van ígérve néked.

S újra zeng a búdal híva és biztatva,
Kelemér erejét e dal visszaadta.
Átsiet a pompás jégoszlopok során
S ~~vágre~~ megáll egy nagy terem díszajtaján.

21.

Támaszkerék terem. a mit Kelemér lát,
Hol egy fényes csillag terjeszti világát,
A tündöklő csillag szivárvány sugára
Vakító fényt áraszt a jött daliára.

Ez bámúlja a jégoszlop remek sorát,
Bámúlja a terem ívelt boltozatát,
Melynek ezer s ezer drágaköves éke,
A ragyogó fényárt dúsán özönli le.

22.

Friss hó padozaton trónemelvény díszlik,
Ezüst trónon Szíli szép leánya nyugszik,
Elhalványúl a nagy terem dús pompája,
Ha megnyílt a tündér bűvös szempillája.

Sötét szemén az üdv s öröm tüze honol,
Ajkin derült hajnal és enyelgő mosoly,
Dús fekete fürti pajkosan takarják
A tündérnek hósín nyakát, pirúlt arcát.

23.

Karján dülve nyugszik, remek tagjaira
Ezüst lepel ömlik. Ölében a lyra,
Melynek zengésénél oly édes a búdal,
Ha a tündér játsza finom újjaival.

Egy liljomot ringat a hölgy kis kezében,
Egy jégrózsabimbó pirúl az ölében.
Ez volt azon nő, a kit nem apa nemzett,
Kin halandó szem epedve nem merengett.

24.

S Kelemér keblében végtelen kéjérzet!
 Önfelédten a hölgy szeméibe nézett,
 S a trón lábainál térdre leborúlva.
 Remegő ajkára csak ezen szó juta:
 „Fölleltelek végre, szerelmem tündére,
 „A kit sorsom régen énnekem ígére!
 „Jég s napsugár lánya, kit nem apa nemzett,
 „Kin halandó szem epedve nem merengett.

25.

S fölkelte szép Szilice, a vitézhez lépett
 A rózsabimbóból egy szálkát kitépett,
 És a kéjben úszó vitézt átölelve
 Kebelére tüzte, ily szókat felelve:
 „Eljöttél hát végre, szivem választottja!
 „A ki varázsomnak láncait megoldja,
 „Zengő dalom végre hát elhozott téged,
 „Kinek ajkán soha nő csókja nem égett.

26.

S ajkok egybeforrt egy édes forró csókban,
 Lelkeik elvesztek az élvezett jókban . . .
 Ez a tisztán égő szerelm diadala!
 Ez a tiszta kebel mennyei jutalma! . . .
 Szilice feleszmélt, szive, keble égett.
 „Nem! nem! most már elég! szólt, megölné téged
 „Vágytól égő kebled jéghideggé válna,
 „Ha az óra vége téged itt találna.

27.

S felugrott Kelemér, a lányt kéznél fogta,
 Siető léptekkel a termet elhagyta,
 S a mint a tündér a teremből kilépett,
 Az elfeledt lantnak húrja ketté repedt.
 Elveszett a csillag égő fénysugára,
 Az ezüst trón eldőlt, a padlat havára
 A jég oszlopszatnak könnyei lehűlltak,
 A terem pompái örökre elmúltak.

HATODIK ÉNEK.

2.

S ekkor láthatatlan szellemek közelgnek,
Rejtelmesen csengő hangon énekelnek,
Néha sóhaj a dal, ábrándos szerelmes,
Néha szilaj átok, dörgő veszedelmes.

Néha mintha szellem szellemet ölelve,
Süket némaságban vigaszt örömt lelne,
Máskor, mintha szellem szellemmel harcolva
Kétségbeesten vesztett üdvért viaskodna.

3.

Hosszú sora nyilik a fényes teremeknek,
Tágas tér az ide tévedt szellemeknek,
A számos termeken jégszobrokká fagyva,
Háromszáz alak áll, harcos és dalia.

Háromszáz dalia, morva szláv és bolgár,
Csabamagyar és hún, vitéz avar s khazár.
Mindegyiknek oda mutat a jelmeze,
Melyik századnak ő s nemzetnek gyermeke.

S való-e, vagy csalfa játéka szememnek?

Az alakok élnek, mozognak, lehelnek.

A kóborló szellem burokját meglelte,

A hideg jégszobrot melegen ölelte.

Egy-egy pillanatra enged a bűverő,

Megmozdúl a kar a harcárdot emelő,

A láb haladni bír, az ajk szókat rebeg,

A szók bús üdvözlést, bús reményt rejtenek.

5.

Léptek közelegnek, elmúlik az álom,

Hideg szellő suhan végig a szobákon,

Megszűnik a szellem csendes menedéke,

Visszatér az álom fagyos köteléke.

Léptek közelegnek. Tompán szól a viszhang,

Földfeletti lénynek lépte ez itt alatt?

Ide is hatott hát az embernek keze,

A szellemnek sehol sem lehet menhelye?

6.

Fölpattan az ajtó titkos varázs alatt,
 A jövőket várva feltárultan marad.
 Belép szép Szilice Kelemérnek karján,
 Egy csillogó köny rezg sötét szempilláján.
 A teremben megáll, szomorún körülnéz,
 Emléke siratja a sok ifjú vitézt.
 „Nem!” szól végre, halál ne legyen jutalma
 „Annak, mit okozott szerelem hatalma.“

7.

Szilice kezében hordta liliomát,
 Sorra járta a sok kövé vált daliát.
 A kőszobrot bűvös csókkal melengette,
 Szívén keblén liljom szálával illette.
 S a leláncolt élet elhagyta fogságát,
 A szem visszanyerte eleven sugárát,
 Az ajk háladatos köszönetre fakadt.
 A térdet meghajtá önként a hódolat.

8.

Szilicze Kelemér karján tovább haladt,
 Már ott álltak a nagy gránit lépcső alatt.
 A nagy gránitlépcső legutolsó fokán
 Egy kőszobor állt megvetve, oldalt, magán.
 Sima volt a szobor, egy ifjút ábrázolt,
 Kinek élte nem sok boldog évet számolt,
 A kőszobor szeme merev volt s szomorú.
 A fej lecsüggesztve, a homlokon ború.

9.

Keze lantot tartott, ajkán dal lebegett,
 A midőn ideért a lanton pengetett,
 Dalolt mámorában remélt öröméről,
 S addig elszalasztá a valót kezéből.
 És az óra lejárt! a dalos levante
 Reményi egében temetőjét lelte.
 Ajka elnémult a kéz megmerevedett,
 Szívéből az öröm a remény kiveszett. . . .

10.

Csak a kin maradt ott óriássá növe,
A sziv körül hideg feszes hálót szöve,
Hogy, ha dobbanása öröme fakadna,
A vakmerő, önnön magába szakadna...

Szilice megállott, a szoborra borult,
Szive örömtől és fájdalomtól szorult.
A lantot csókolá a mely érte zengett,
Mely váró szivének oly örömet szerzett.

11.

„Élted áldozád“ mond „szived szerelmének,
„Szerelmed örömi kinokká levének.
„Képzelet egében járván elmulasztád,
„A mit a szép élet, mit a földi lét ad.
„Nem tudok szivedbe örömt teremteni,
„Keserved az idő fogja enyhíteni,
„Én csak élted adom vissza.“ S a leventét
Szivén keblén liljomszálával illeté.

12.

S a kővé vált dalnok éltét visszanyerte
A szem tüzét, az ajk bájdalát meglelte.
A kéz ismét tévedt a zengő húrokon,
Örömsugár derült a magas homlokon.

S a dalnok körül néz a hódolók során,
Szeme megakadt a jövevény dalián,
S a dalia karján Szilicét meglátja,
Szívét mondhatatlan fájdalom átjárja.

13.

Ajkán elhalt a szó, homlokán a derü,
A lant magándala rezgő titokszerű,
Halványúl a dalnok szemének szikrája
Végzetetlen keserv fátyolt borít rája.

S elindúl a dalnok, búsán keseregve.
A barlang oly sötét! Oda vonza kedve.
A barlangba megyen a termekbe téved,
Sötét helyt szeret a reményt vesztett lélek.

14.

Szilice könyezve a dalnok után néz,
 A lant rezgő hangja halkan halkan elvész . . .
 De mért keseregjen búsuljon a lélek,
 Örömtengerbe ha könyecseppek esének?
 Az emlékek dolga múlton keseregni,
 Miatta nem szabad a jelen feledni.
 Szedni kell a jelen tarka virágait,
 Mig a kétes jövő kitárja titkait.

15.

Kelemér szerelmes édes mosolygása
 Nem volt hatás nélkül a síró arára.
 Eltűnt a köny, eltűnt a múltnak emléke,
 A jelen szerelme hajnalodott érte.
 Szerelem! te szivek drága kikeltje,
 E földi életnek mennyei édene.
 Sírja minden másnak a mi benned nem él,
 Boldogítóbb a föld minden kincseinél.

16.

Szilice mosolygott, szive túlbóldog volt,
 Kelemér keblére önfeledten hajolt,
 Kelemér aráját forrón megölelte,
 S a gránit lépcsőn sietve felvezette.
 S a háromszáz ifjú utánok sietett,
 Elhagyták a fagyos, fénytelen termeket.
 Kiertek mindnyájan a szép napvilágra,
 Ott ült Rege tündér a jövőket várta.

17.

A tölgy árnyékában a fübe nyugodott,
 Szemében boldogság könnyűje ragyogott.
 Boldog volt, mert végre megcsalta Baradlát,
 S kikerülte zsarnok önkényes hatalmát.
 S kirepült a széles szabad természetbe,
 A szabadság dalát boldogan zengette.
 Elérte Szilice szomorú barlangját
 Ott akarta várni a merész daliát.

18.

Leült a tölgy mellé, szive úgy dobogott.
 Feje fölött a lomb biztatón susogott.
 Mintha azt mondaná: nem hiába remélsz,
 Hosszú fogság után szabad életet élsz.
 S a szellő bujdosva oda simúl hozzá,
 Leplét ráncigálta, hajfürtit fogdosá.
 S inté: siess innen, messze ezen tájból,
 Baradla nem vesztett eddig hatalmából.

19.

De a tündér csak várt; nem félt Baradlától,
 Tudta Kelemér megfosztja hatalmától.
 S ha Kelemér elvész, elvész szabadsága,
 Baradlától akkor futni mindhiába.
 A jeges barlangnak sötét torkát nézte,
 Múlt az idő, a hold leszállt nyughelyére.
 A hajnalnak első sugara felébredt,
 Ekkor a barlangból Kelemér kilépett.

21.

Rege örömeben felszökött helyéből,
 Nem kell tartania már a vén dühétől,
 Kelemér legyőzte Szilice varázsát,
 S kivivta egyúttal Rege szabadságát.
 S Rege örömeinek nem látszott határa,
 A háromszáz ifjút rendre összejárta,
 Megcsókolta őket, rendre megölelte,
 Neveiket kérni végkép elfeledte.

Utoljára megáll a hős daliánál,
 És a halandóvá lett tündérraránál,
 Kezeiknél fogta s egyesíté őket,
 És megáldá ifjú, forró szerelmöket.
 Az után leült egy mohos szirtdarabra,
 S rákezdedt egy régi, régi mesés dalra.
 Figyelve halgatta Kelemér levente,
 Kedves arája s a menekültek serge.

Nagyhatalmú vala egykor
 Szil a jégország királya.
 Jéghegyen állt tündökölve,
 Ezertermű palotája.

Szilnek volt egy testvéröcsese,
 Gonosz volt a szive lelke,
 Gonosz szive lelke miatt
 Tündérlétét elvesztette.

Nagy hatalma vala Szilnek,
 Baradla megirigylette,
 Jó testvérét megrontani,
 Gonosz szivében feltette.

Tudta, hogy a jégkirálynak
 Összeomlik királysága,
 Ha unokát mutat néki
 Szili, egyetlen leánya.

Szép Szili, a király lánya
 Jéghegy bástyázata között
 Ragyogó hó palotában
 Magában búsan időzött.

Baradla a gonosz rokon,
 A kis jégvirágos kertbe,
 Egy jégrózsát csempészett be,
 Szili ezt nagyon kedvelte.

Ezt ápolta, ezt csókolta
 Szive édes szerelmében,
 Ezt ölelte szerelmének
 Végtelen kényeztetében.

S idő múltán eltűnt Szili
 Gondosan ápolt virága.
 Szili ölében mosolygott
 Szilice, Szil unokája.

S a jégkirály haragos lett,
Elvesztette urodalmát,
Eltaszította leányát,
Megátkozta unokáját.

A gyermeket elragadta,
E hideg barlangba zárta
Rezgő tölgy és zúgó vihar
Figyelt a barlang torkára.

Kemény átkot mond a király,
A király haragja nagy volt,
„Csak oly ifjú mentheti meg,
„A ki soha nőt nem csókelt.“

A gonosz Baradla vén lett,
Földre konyúlt bűnös feje,
Ifju vér után szomjazott,
Hogy új éltet szívjon vele.

Nem egy fiatal leventét !
A barlanghoz csalogatott,
A tündér leányhoz jutni
Nekik utat módot adott.

De azok mind oda veszttek,
Hideg jégszobrokká fagytak,
Mert ajkukon nöcsók égett,
Szívökben kéjvágynak laktak.

És elveszett életüket !
Vén Baradla bitorolta.
Igy játszotta ki a halált
Számossz évszázadok óta.

Halljátok a dördületet
Baradlának elmúlt napja
Feje fölött romba szakadt
Büntanyája, bübarlangja.

Örvendj! tiszta keblű vitéz!
 Kemény átok megoldója!
 Légy ezentúl szép arádnak
 Szerelmes boldogítója.

Örvendj! tündérhon gyermeke!
 Bús magánynak csalogánya!
 Légy ezentúl megmentődnek
 Boldogító mennyországa.

Ne sirasd a liliomot,
 Mely széthullatá virágát,
 Általa bús tündérlányból
 Boldog nővé változol át.

Örvendjtek mindnyájan, ti,
 Kik új életre ébredtek,
 Kelemérben s arájában
 Kegyes urat s úrnőt leltek.

S én felszálok a magasba,
 Időt, határt nem ismerek,
 A változó nemzedéknek
 Régi mesét énekelek.

Eldalolom a gyermeknek
 A nemzetnek bölcsőkorát,
 A régi kor erényeit
 Kebelébe ültetem át.

S megtanítom a férfiút
 Nemzetet, hazát szeretni,
 Nemzetének nagyságaért,
 Honjavaért lelkesedni.



SAJTÓHIBÁK.

~*~

19. oldal	20. versszak	5. sor	:	keblemre helyett kebelemre
23. "	28. "	1. "	"	nyugvó helyett nyugovó.
23. "	28. "	4. "	"	képezé helyett képzé.
24. "	31. "	8. "	"	között helyett körött.
29. "	40. "	8. "	"	és helyett s.
45. "	21. "	3. "	"	egyhet helyett enyhet.
64. "	14. "	5. "	"	oltani helyett oltni.
69. "	24. "	7. "	"	s helyett és.
70. "	27. "	4. "	"	egyetlen helyett egyforma.
71. "	28. "	1. "	"	hegy csúcsára helyett hegycsúcsra.
87. "	20. "	2. "	"	kebelében helyett keblében.
108. "	14. "	5. "	"	El gyöngül helyett Elgyöngül.
